

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับกลุ่มคนข้ามรศสหกรณ์แท็กซี่
เขตกรุงเทพมหานคร ใช้วิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) มีรายละเอียดดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 คุณภาพชีวิตการทำงาน สภาพและความต้องการจัดสวัสดิการสังคมของกลุ่ม
คนข้ามรศสหกรณ์แท็กซี่ จกการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างคนข้ามรศสหกรณ์แท็กซี่
เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 380 คน ใช้วิธีการศึกษาเชิงสำรวจ (Surveys Research) ผลศึกษา
พบว่า

1. คุณภาพชีวิตการทำงาน

กลุ่มคนข้ามรศสหกรณ์แท็กซี่ส่วนใหญ่ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 9,000 – 12,000 บาท ไม่มี
ความมั่นคงของการประกอบอาชีพ เนื่องจากรายได้ไม่แน่นอน ไม่ได้รับสวัสดิการ และมีรายได้ต่ำ
รวมทั้งไม่มีความปลอดภัยจากการประกอบอาชีพ สาเหตุจากคนอื่น ผู้ให้บริการ สภาพแวดล้อม
การทำงาน ตัวผู้ขับแท็กซี่และสภาพรถ การดูแลสุขภาพตนเองเมื่อเจ็บป่วยด้วยการหยุดพักก่อน
และรับประทานยาโดยเฉพาะซื้อจากร้านขายยาที่มีเภสัชกร ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมของสหกรณ์
รศแท็กซี่ หรือหน่วยงานภาครัฐ เนื่องจากไม่มีเวลว่าง ขาดรายได้ ขาดข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์
และไม่เห็นความสำคัญ รวมถึงไม่เคยได้รับการพัฒนาทักษะและความรู้ ในขณะที่ประกอบอาชีพ
มักมีปัญหาหรือความขัดแย้ง แต่แก้ไขปัญหาคความขัดแย้งโดยตกลงกันเอง หรือมีคนกลางไกล่
เกลี่ย หรือเข้าสู่ระบบกระบวนการยุติธรรม แหล่งข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ความเคลื่อนไหวมาจาก
ศูนย์วิทยุสื่อสาร ส่วนใหญ่มีความภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพ เนื่องจากทำให้มีชีวิตความเป็น
อยู่ที่ดีขึ้น เป็นอาชีพอิสระสามารถตั้งตัว ปลอดหนี้สิน และได้รับการยอมรับทางสังคมหรือ
สามารถช่วยเหลือสังคมได้

2. สภาพการจัดสวัสดิการสังคม

กลุ่มคนข้ามรศสหกรณ์แท็กซี่ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า สภาพการจัดสวัสดิการสังคมด้าน
การประกันสังคมที่เกี่ยวกับสวัสดิการรักษาพยาบาล กรณีเจ็บป่วยหรือคลอดบุตร และสวัสดิการ
เงินทดแทน กรณีทุพพลภาพหรือเสียชีวิตนั้นสำคัญมาก ร่องลงมาเป็นสภาพการจัดสวัสดิการ
สังคมด้านการช่วยเหลือทางสังคม ได้แก่ การสงเคราะห์และช่วยเหลือเงินกู้ฉุกเฉิน การสงเคราะห์

และช่วยเหลือการประกันรายได้ขั้นต่ำ และสุดท้ายสภาพการจัสดัสดิการสังคมนตรีการบริการสังคมนตรี ได้แก่ การดูแลและบริครตรวจสุขภาพประจำปีฟรี การดูแลและบริครให้ความรู้พัฒนาทักษะฝีมือ

3. ความต้องการจัสดัสดิการสังคมนตรี

กลุ่มคนจัสดัสดิการสังคมนตรีที่เกษียณแล้ว ส่วนใหญ่มีความต้องการจัสดัสดิการสังคมนตรีการมีวิฤตอยู่รอดเป็นอันดับแรก ได้แก่ ความต้องการจัสดัสดิการประกันสังคมนตรี และความต้องการจัสดัสดิการคุ้มครองการรักษายาบาล รองลงมาเป็นความต้องการด้านความเจริญก้าวหน้า ได้แก่ ความต้องการจัสดัสดิการกองทุนพัฒนาอาชีพคนจัสดัสดิการที่เกษียณแล้ว และความต้องการจัสดัสดิการเงินออมชราภาพ สุดท้ายเป็นความต้องการด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น ความต้องการจัสดัสดิการคุ้มครองความปลอดภัยในอาชีพ และความต้องการจัสดัสดิการสงเคราะห์เพื่อเลี้ยงดูบุตรก่อนวัยเรียน

ตอนที่ 2 กลไกสนับสนุนการจัสดัสดิการสังคมนตรีของกลุ่มคนจัสดัสดิการที่เกษียณแล้ว ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผลศึกษาพบว่า กลไกสนับสนุนการจัสดัสดิการสังคมนตรีควรมุ่งเน้นถึงสภาพและความต้องการจัสดัสดิการสังคมนตรีรวมทั้งหลักการจัสดัสดิการสังคมนตรี ประกอบด้วย

1. การจัสดัสดิการสังคมนตรีตามพื้นที่ เนื่องจากเป็นการจัสดัสดิการของภาคท้องถิ่นที่มีบทบาทและความใกล้ชิดกับกลุ่มผู้ประกอบอาชีพจัสดัสดิการที่เกษียณแล้ว ในฐานะเป็นผู้กำหนดพื้นที่ทางอาชีพ และการออกระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ปฏิบัติตาม การจัสดัสดิการนี้ ได้แก่ การประกันสังคมนตรี และการช่วยเหลือการรักษายาบาล โดยมีกลไกสนับสนุนระดับนโยบายในการทำหลักประกันความมั่นคงทางอาชีพร่วมกับรัฐบาล กระทรวง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเข้าถึงวิฤตการพื้นฐานของรัฐ กลไกสนับสนุนระดับการบริหารจัดการ ควรจัดระเบียบพื้นที่ทางอาชีพเพื่อเอื้ออำนวยให้ผู้ประกอบอาชีพอิสระเข้าถึงสถานที่หรือแหล่งรายได้ และกลไกสนับสนุนระดับการดำเนินงาน ในฐานะเจ้าของพื้นที่ควรเป็นแกนนำในการดำเนินการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบอาชีพจัสดัสดิการที่เกษียณแล้ว เช่น การให้บริการตรวจสุขภาพประจำปี จัดกิจกรรมส่งเสริมความปลอดภัยในการประกอบอาชีพ

2. การจัสดัสดิการสังคมนตรีตามวิธีการ เป็นการจัสดัสดิการของภาคเอกชนที่มีความใกล้ชิดกับกลุ่มผู้ประกอบอาชีพจัสดัสดิการที่เกษียณแล้ว ซึ่งสามารถรับรู้ปัญหาความต้องการทางสังคมนตรีและเอื้อประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม การจัสดัสดิการนี้ ได้แก่ การประกันชีวิต และการจัดตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ โดยมีกลไกสนับสนุนระดับนโยบายในการทำหลักประกันวิฤตการพื้นฐานสำหรับผู้ประกอบอาชีพจัสดัสดิการที่เกษียณแล้วเพื่อช่วยเหลือสมาชิกคนจัสดัสดิการที่เกษียณแล้ว กลไก

สนับสนุนระดับการบริหารจัดการ ควรยึดหลักการดำเนินงานของสหกรณ์ร้านค้า มีการบริหารจัดการเชิงรุก สร้างเครือข่ายพันธมิตรทางอาชีพ หัวหน้าและทีมผู้บริหาร สหกรณ์ร้านค้าที่มีศักยภาพการทำงาน และกลไกสนับสนุนระดับการดำเนินงาน ควรสนับสนุนให้คนขับรถแท็กซี่เข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดสวัสดิการ รวมทั้งสร้างความตระหนักรู้ของการรวมกลุ่มอาชีพให้มีความเข้มแข็ง

3. การจัดสวัสดิการสังคมตามการเคลื่อนไหวทางสังคม เป็นการจัดสวัสดิการกระแสทางเลือก นอกจากที่ได้รับมาจากภาครัฐและเอกชนหรือสถานประกอบการ บางครั้งต้องอาศัยกระแสทางสังคมและปัญหาทางสังคม ผลักดันให้เกิดสวัสดิการ เช่น การทำประกันความเสี่ยงในอาชีพ และการทำประกันฯ ได้ขั้นต่ำ มีกลไกสนับสนุนระดับนโยบาย โดยกลุ่มคนขับรถสหกรณ์ร้านค้าต้องมีความเข้มแข็ง มีการรวมกลุ่มที่ชัดเจน กลไกสนับสนุนระดับการบริหารจัดการ ควรดึงภาคีเครือข่ายจากภายนอกเข้าร่วมรณรงค์ เรียกร้องและปกป้องสิทธิที่พึงได้รับและกลไกสนับสนุนระดับการดำเนินงาน ควรเปิดรับสมาชิกผู้ที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้า และผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้าเข้าร่วมดำเนินงาน

4. การจัดสวัสดิการสังคมโดยสถาบัน หรือภาครัฐมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นภาคที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้หันนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแรงงานนอกระบบดำเนินการขับเคลื่อนได้ เช่น การช่วยเหลือค่าครองชีพและรายได้เสริม และการจัดการศึกษา อบรมพัฒนาอาชีพตามความถนัดความสนใจ โดยใช้กลไกนโยบายทางกฎหมายจัดขึ้นในรูปแบบบริการและส่งเสริม รวมถึงกลไกสนับสนุนในระดับนโยบาย เช่น ดำเนินการขยายหลักเกณฑ์การทำประกันสังคม มาตรา 40 ให้กับผู้ประกอบอาชีพคนขับรถแท็กซี่ได้เข้าถึงผู้ประกันตนและมีความใกล้เคียงกับสิทธิประโยชน์ที่แรงงานในระบบได้รับ รวมทั้งลดการจ่ายเงินสมทบให้เกิดความเหมาะสม กลไกสนับสนุนระดับการบริหารจัดการ ควรบูรณาการระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมายทางราชการของหลายหน่วยงานให้มีทิศทางเดียวกัน และปรับปรุงให้มีความทันสมัย กลไกสนับสนุนระดับการดำเนินงาน ควรบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาคท้องถิ่นและภาคเอกชน โดยเฉพาะฐานข้อมูลต่าง ๆ ในการสนับสนุนการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ประกอบอาชีพคนขับรถแท็กซี่ให้มีประสิทธิภาพ

ตอนที่ 3 รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมของกลุ่มคนขับรถสหกรณ์ร้านค้า ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผลศึกษาพบว่า มี 2 รูปแบบ ดังนี้

1. รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมเชิงทฤษฎีหรือหลักการ ประกอบด้วย

1.1 การจัดสวัสดิการสังคมระดับชาติ ซึ่งรัฐบาล กระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายและออกกฎหมาย การบังคับใช้ในทุกระดับ เป็นการจัด

ส่วสัดการที่มุ่งเน้นการสร้างหลักประกัน ประกอบด้วย การประกันสังคม การช่วยเหลือทางสังคม และการบริการสังคม สำหรับปัญหาอุปสรรคการจัดสวัสดิการสังคมระดับชาติ พบว่ากลไกสนับสนุนระดับนโยบาย ไม่เอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มคนขับรถสหกรณ์แท็กซี่ มีเงื่อนไขและขั้นตอนยุ่งยากแก่การเข้าถึงบริการ กลไกสนับสนุนระดับการบริหารและดำเนินงาน พบว่าเขตความถ่วงเนื่องซึ่งนโยบายที่กีดจากการเปลี่ยนแปลงการบริหารงานทางการเมือง ไม่มีการบูรณาการร่วมกันของหลายกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ตัวอย่างการจัดสวัสดิการสังคมระดับชาติ ได้แก่ การจัดสวัสดิการพื้นฐานดี เบื้องจยสี่ และการจัดสวัสดิการกองทุนพัฒนาอู่ชีพคนขับรถแท็กซี่

1.2 การจัดสวัสดิการสังคมระดับท้องถิ่น ในที่นี้ได้ยก กรุงเทพมหานครทำหน้าที่ดูแลประชาชนในเขตพื้นที่การปกครองให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น แต่การจัดสวัสดิการลักษณะนี้มีข้อจำกัดต่อการเข้าถึงแหล่งบริการของกลุ่มคนขับรถสหกรณ์แท็กซี่ เพราะต้องแสดงหลักฐานกีดตามภูมิลำเนาเดิม ปัญหาอุปสรรคการจัดสวัสดิการสังคมระดับท้องถิ่น พบว่ากลไกสนับสนุนระดับนโยบายให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานมากกว่าการจัดสวัสดิการระดับท้องถิ่นที่ไม่มีรูปธรรมชัดเจนสำหรับกลุ่มคนขับรถสหกรณ์แท็กซี่ โดยเฉพาะพื้นที่ทางอาชีพขาดการจัดระเบียบ กลไกสนับสนุนระดับการบริหารและดำเนินงาน พบว่ามีข้อจำกัดต่อการเข้าถึงแหล่งบริการและค่อนข้างจำกัดสิทธิของกลุ่มคนขับรถสหกรณ์แท็กซี่ที่ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด ตัวอย่างการจัดสวัสดิการสังคมระดับท้องถิ่น ได้แก่ การให้บริการสังคมด้านประกันสังคม และการสงเคราะห์และช่วยเหลืออู่ชีพพยาบาล

1.3 การจัดสวัสดิการสังคมระดับเอกชนหรือสถานประกอบการ ในที่นี้ได้ยกสหกรณ์รถแท็กซี่และเจ้าของอู่รถแท็กซี่ เป็นการจัดสวัสดิการเพื่อการสงเคราะห์และช่วยเหลือทางสังคมของกลุ่มคนขับรถสหกรณ์แท็กซี่ แต่การจัดสวัสดิการดังกล่าวไม่ครอบคลุมผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกของสหกรณ์รถแท็กซี่ซึ่งพบมากในเขตกรุงเทพมหานคร ปัญหาอุปสรรคการจัดสวัสดิการสังคมระดับเอกชนหรือสถานประกอบการ พบว่า กลไกสนับสนุนระดับนโยบายขาดการให้ความสำคัญในการผลักดันการจัดสวัสดิการสังคมของกลุ่มคนขับรถสหกรณ์แท็กซี่ สวัสดิการสังคมส่วนใหญ่อยู่ในรูปการสงเคราะห์และช่วยเหลือทางสังคม ยังไม่ครอบคลุมการจัดสวัสดิการสังคมด้านอื่น ๆ กลไกสนับสนุนระดับการบริหารและดำเนินงาน พบว่า ไม่สนับสนุนการจัดสวัสดิการพื้นฐานให้แก่สมาชิกสหกรณ์รถแท็กซี่ และขาดการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์รถแท็กซี่ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต ตัวอย่างการจัดสวัสดิการสังคมระดับเอกชนหรือสถานประกอบการ ได้แก่ การสงเคราะห์และช่วยเหลือการเสียชีวิต/ การบาดเจ็บ/ ทูพพลภาพ/ การเจ็บป่วย/ จากการประสบอัคคีภัย/ การให้ทุนการศึกษาบุตรธิดา/ การพัฒนาอาชีพและฝึกอบรม

1.4 การจัดสวัสดิการสังคมระดับกลุ่ม มีลักษณะการจัดสวัสดิการที่เกิดจกการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบอาชีพข้บรณแ้ก้กั้ กำหนดรูปแบบการช่วยเหลือกันเองในกลุ่มอาชีพ เป็นสวัสดิการที่เกิดขึ้นจากความเอื้ออาทร ปัจจุบันพบอยู่ในรูปการรวมกลุ่มมูลนิธิเพื่อคนข้บรณแ้ก้กั้ ปัญหาอุปสรรคการจัดสวัสดิการสังคมระดับกลุ่ม พบว่ากลไกสนับสนุนระดับนโยบาย ขาดศักยภาพและความพร้อมของการรวมกลุ่มที่ชัดเจน ไม่มีความเข้มแข็งทำให้ขาดพลังการต่อรองกับหน่วยงานภาครัฐและท้องถิ่น กลไกสนับสนุนระดับการบริหารและดำเนินงาน พบว่า ขาดงบประมาณ การสนับสนุน ขาดผู้นำในการเรียกร้องหรือพิทักษ์สิทธิ ตัวอย่างการจัดสวัสดิการสังคมระดับกลุ่ม ได้แก่ การจัดสวัสดิการเพื่อความมั่นคงทางอาชีพ และการจัดสวัสดิการเพื่อความก้าวหน้าทางอาชีพ

2. รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมเชิงปฏิบัติหรือพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงาน จำแนกไว้ 2 แบบ ดังนี้

แบบที่ 1 การจัดสวัสดิการเพื่อความมั่นคงทางอาชีพ เหมาะสำหรับกลุ่มคนข้บรณแ้ก้กั้ สหกรณ์แ้ก้กั้ ที่ไม่ใช่สมาชิกของสหกรณ์รณแ้ก้กั้ รวมทั้งผู้ข้บรณแ้ก้กั้ส่วนบุคคล และบริษัทแก้งวันจำกัด เช่น การจัดสวัสดิการประกันสังคม การจัดสวัสดิการคุ้มครองความปลอดภัยในอาชีพ และการจัดสวัสดิการกองทุนพัฒนาอาชีพคนข้บรณแ้ก้กั้

แบบที่ 2 การจัดสวัสดิการเพื่อความก้าวหน้าทางอาชีพ เหมาะสำหรับกลุ่มคนข้บรณแ้ก้กั้ สหกรณ์แ้ก้กั้ ที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์รณแ้ก้กั้ เช่น การจัดสวัสดิการประกันสังคม การจัดสวัสดิการคุ้มครองความปลอดภัยในอาชีพ การจัดสวัสดิการกองทุนพัฒนาอาชีพคนข้บรณแ้ก้กั้ รวมทั้งสวัสดิการที่สหกรณ์รณแ้ก้กั้จัดให้สมาชิก ได้แก่ สวัสดิการสงเคราะห์และช่วยเหลือจากการเสียชีวิต จากการบาดเจ็บหรือทุพพลภาพ จากการเจ็บป่วย จากการประสบอัคคีภัย การให้ทุนการศึกษาบุตรธิดา การช่วยเหลือเงินกู้ยืม และการช่วยเหลือพัฒนาอาชีพและฝึกอบรม

อภิปรายผลวิจัย

ผู้วิจัยอภิปรายผลวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย มีรายละเอียดดังนี้

1. คุณภาพชีวิตการทำงาน สภาพและความต้องการจัดสวัสดิการสังคมของกลุ่มคนข้บรณแ้ก้กั้ เขตกรุงเทพมหานคร

คุณภาพชีวิตการทำงาน เมื่อพิจารณาจากกรอบแนวคิดทฤษฎีของ Cascio (2006) เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงาน ได้แก่ ค่าตอบแทน ความมั่นคงในการทำงาน ความปลอดภัยในการทำงาน สุขภาพ การมีส่วนร่วม การพัฒนาความก้าวหน้า การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การติดต่อสื่อสาร และความภาคภูมิใจ พบว่ากลุ่มคนข้บรณแ้ก้กั้มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 9,000 –

12,000 บาท ไม่มีความมั่นคงของการประกอบอาชีพ เนื่องจากรายได้ไม่แน่นอน ไม่ได้รับสวัสดิการและมีรายได้ต่ำ รวมทั้งไม่มีความปลอดภัยจากการประกอบอาชีพ สาเหตุจากคนอื่น ผู้ใช้บริการ สภาพแวดล้อมการทำงาน ตัวผู้ขับรถแท็กซี่และสภาพรถ การดูแลสุขภาพตนเองเมื่อเจ็บป่วยด้วยการหยุดพักผ่อนและรับประทานยา โดยเฉพาะซื้อจากร้านขายยาที่มีเภสัชกร ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมของสหกรณ์รถแท็กซี่ หรือหน่วยงานภาครัฐ เนื่องจากไม่มีเวลาว่าง ขาดรายได้ ขาดข้อมูลข่าวสาร ประชาสัมพันธ์และไม่เห็นความสำคัญ รวมถึงไม่เคยได้รับการพัฒนาทักษะ และความรู้ ในขณะที่ประกอบอาชีพมักมีปัญหาหรือความขัดแย้งแต่แก้ไขปัญหาคความขัดแย้งโดยตกลงกันเอง หรือมีคนกลางไกล่เกลี่ย หรือเข้าสู่ระบบกระบวนการยุติธรรม แหล่งข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ความเคลื่อนไหวมาจากศูนย์วิทยุสื่อสาร และมีความภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพ เนื่องจากทำให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เป็นอาชีพอิสระสามารถตั้งตัว ปลดหนี้สิน และได้รับการยอมรับทางสังคมหรือสามารถช่วยเหลือสังคมได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของวีรณัฐ วรพันธ์ (2551) ที่ว่าแรงงานนอกระบบส่วนใหญ่มีรายได้น้อย ไม่มีความมั่นคงในการทำงาน สภาพการทำงานที่ไม่ปลอดภัย ต้องเผชิญความเสี่ยงในด้านสุขภาพ อุบัติเหตุจากการทำงาน ขาดโอกาสเข้าถึงแหล่งทุน ข้อมูลข่าวสาร ประชาสัมพันธ์ ขาดการพัฒนาทักษะความรู้ ไม่ได้รับความเป็นธรรมทางกฎหมาย และสิทธิประโยชน์ เพื่อพิจารณาประเด็นรายได้ พบว่ากลุ่มคนขับรถสหกรณ์แท็กซี่มีรายได้ขึ้นอยู่กับราคาค่ามิเตอร์ เป็นรายได้ขั้นต่ำที่กำหนดขึ้น ส่วนที่มาของรายได้มาจากผู้รับบริการ และความขยันของคนขับรถสหกรณ์แท็กซี่ เมื่อเปรียบเทียบกับแรงงานนอกระบบกลุ่มอื่นถือว่ากลุ่มคนขับรถสหกรณ์แท็กซี่มีรายได้ที่ดี พอประมาณเพียงครอบครัว แต่เป็นอาชีพหนึ่งที่มีความเสี่ยงค่อนข้างสูง ในขณะที่ประกอบอาชีพ ผลการศึกษานี้พบว่ากลุ่มคนขับรถสหกรณ์แท็กซี่ส่วนใหญ่อยู่ในวัยแรงงาน มีระดับการศึกษาค่อนข้างสูง ได้รับการยอมรับทางสังคมและสามารถช่วยเหลือสังคม เมื่อเปรียบเทียบกับแรงงานนอกระบบภาคเกษตรของ นฤมล นิราทร, ชไมพร รุ่งฤกษ์ฤทธิ์, สุชาดา สนามชวด และกัลยา ไทยวงษ์ (2550) พบว่าผู้ประกอบอาชีพอิสระส่วนใหญ่เป็นแรงงานผู้สูงอายุ มีการศึกษาไม่ถึงระดับประถมศึกษา ขาดโอกาสการยกระดับสถานทางสังคมและการยอมรับทางสังคม

สภาพการจัดสวัสดิการสังคม เมื่อพิจารณาจากกรอบแนวคิดของ ศศิพัฒน์ ยอดเพชร (2549) ประกอบด้วย สภาพการจัดสวัสดิการสังคมด้านการประกันสังคม สภาพการจัดสวัสดิการสังคมด้านการช่วยเหลือทางสังคม และสภาพการจัดสวัสดิการสังคมด้านการบริการสังคม พบว่ากลุ่มคนขับรถสหกรณ์แท็กซี่ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าสภาพการจัดสวัสดิการสังคมด้านการประกันสังคม เช่น สวัสดิการรักษาพยาบาล กรณีเจ็บป่วยหรือคลอดบุตร และสวัสดิการเงินทดแทน กรณีทุพพลภาพหรือเสียชีวิตนั้นสำคัญมาก รองลงมาเป็นสภาพการจัดสวัสดิการสังคม

ด้านการช่วยเหลือทางสังคม ได้แก่ การสงเคราะห์และช่วยเหลือเงินกู้ฉุกเฉิน การสงเคราะห์และช่วยเหลือการประกันรายได้ขั้นต่ำ สุดท้ายสหภาพการจิตเวชศาสตร์สังคมด้านการบริการสังคม ได้แก่ การดูแลและบริหารจัดการเวชภัณฑ์ประจำแฟรี่ การดูแลและให้บริการให้ความรู้ พัฒนาทักษะฝีมือ สอดคล้องกับแนวคิดของสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2551) ที่ระบุถึงระบบคุ้มครองและสร้างเสริมความมั่นคงสำหรับแรงงานนอกระบบ ว่าแรงงานนอกระบบควรได้รับความคุ้มครองจากภาครัฐ โดยเฉพาะด้านการประกันสังคม เช่น สิทธิการได้รับเงินทดแทนกรณีเจ็บป่วยหรือคลอดบุตร และเงินทดแทนกรณีทุพพลภาพหรือเสียชีวิต ด้านการช่วยเหลือทางสังคมควรได้รับการสงเคราะห์และช่วยเหลือเงินกู้ยืมเพื่อการลงทุน ด้านการบริการสังคม เช่น การดูแลรักษาพยาบาลและตรวจสุขภาพ การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะหรือสร้างอาชีพเสริม เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างคนขับรถสหกรณ์แท็กซี่ เป็นสมาชิกสหกรณ์รถแท็กซี่ ดังนั้นข้อค้นพบที่ว่าสภาพการจัดสวัสดิการสังคมด้านการประกันสังคมมีความสำคัญมากสำหรับกลุ่มคนขับรถสหกรณ์แท็กซี่ เพราะผู้เป็นสมาชิกของสหกรณ์รถแท็กซี่ได้รับสวัสดิการพื้นฐานที่สหกรณ์รถแท็กซี่จัดให้ ส่วนการประกันสังคมเป็นสวัสดิการที่รัฐให้ความคุ้มครองแรงงานกลุ่มต่าง ๆ เพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคงในการดำรงชีวิต เป็นหลักประกันของครอบครัวและให้สิทธิประโยชน์ทดแทนกรณีเจ็บป่วย หรือประสบอันตราย ทุพพลภาพ เสียชีวิต อันมีใช้เนื่องมาจากการทำงาน การคลอดบุตร การประกันกรณีชราภาพ และการสงเคราะห์บุตรของแรงงาน เป็นสวัสดิการนอกเหนือจากที่สหกรณ์รถแท็กซี่จัดให้

ความต้องการจัดสวัสดิการสังคม เมื่อพิจารณาจากกรอบแนวคิดทฤษฎีของ Alderfer (1972) เกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ (ERG Theory) ได้แก่ ความต้องการด้านการมีชีวิตอยู่รอด (Existence Needs: E) ความต้องการด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Relatedness Needs: R) และความต้องการด้านความเจริญก้าวหน้า (Growth Needs: G) พบว่า กลุ่มคนขับรถสหกรณ์แท็กซี่มีความต้องการจัดสวัสดิการสังคมด้านการมีชีวิตอยู่รอดเป็นอันดับแรก ได้แก่ ความต้องการจัดสวัสดิการประกันสังคม และความต้องการจัดสวัสดิการคุ้มครองการรักษาพยาบาล รองลงมาเป็นความต้องการด้านความเจริญก้าวหน้า ได้แก่ ความต้องการจัดสวัสดิการกองทุนพัฒนาอาชีพคนขับรถแท็กซี่ และความต้องการจัดสวัสดิการเงินออมชราภาพ สุดท้ายเป็นความต้องการด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่น ความต้องการจัดสวัสดิการคุ้มครองความปลอดภัยในอาชีพ และความต้องการจัดสวัสดิการสงเคราะห์เพื่อเลี้ยงดูบุตรก่อนวัยเรียน สอดคล้องกับ วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ และปิยนาด ทำแสน (2552) ที่กล่าวถึงการจัดสวัสดิการสังคม ควรจำแนกตามความจำเป็นการได้รับและระดับความต้องการสวัสดิการสังคมของแรงงานนอกระบบ พบว่าสวัสดิการที่มีความจำเป็นมากที่สุดคือ สวัสดิการรักษาพยาบาลกรณีเจ็บป่วยบุคคล ครอบครัวและ

เงินชดเชยการขาดรายได้ พิจารณาเปรียบเทียบกับผลการศึกษาข้างต้นพบว่า เป็นความต้องการจัดสวัสดิการสังคมด้านการมีชีวิตอยู่รอด รองลงมาคือ การให้บริการเงินกู้ฉุกเฉินแก่แรงงานนอกระบบ การออมทรัพย์कर्णย์บำนาญให้แก่แรงงานนอกระบบ เป็นความต้องการด้านความเจริญก้าวหน้า และสุดท้ายคือการคุ้มครองความปลอดภัยในอาชีพ และการสงเคราะห์ในรูปแบบอื่น เป็นความต้องการด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น เมื่อพิจารณาลำดับความสำคัญของความต้องการจัดสวัสดิการสังคมดังกล่าวพบว่า ความต้องการด้านการมีชีวิตอยู่รอดเป็นความต้องการลำดับแรกนั้น เพราะผู้ประกอบการที่มีชีวิตอยู่รอดในหน้าที่ขาดหายไป หรือไม่ได้รับการตอบสนอง หรือขาดแคลนสิ่งที่จำเป็นขั้นพื้นฐาน ในในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ ความต้องการดังกล่าวอาจเปลี่ยนแปลงไปตามความพึงพอใจ รวมทั้งเวลาและสถานที่ สอดคล้องกับ Rose, Beh, Uli, and Idris (2006) ที่ระบุว่าความพึงพอใจและความต้องการในส่วนที่ขาดหายไปของการทำงานเป็นความสมดุลที่ทำให้คุณภาพชีวิตการทำงานและครอบครัวประสบความสำเร็จได้รับการดูแลพัฒนาคุณภาพชีวิตและผลตอบแทนหรือรางวัล

2. กลไกสนับสนุนการจัดสวัสดิการสังคมของกลุ่มคนข้ามรสหกรรมแท้กซ์

เมื่อพิจารณาจากสภาพและความต้องการจัดสวัสดิการสังคม รวมทั้งหลักการจัดสวัสดิการสังคม พบว่า ต้องอาศัยกลไกสนับสนุนการจัดสวัสดิการสังคม 3 ระดับ ได้แก่ กลไกสนับสนุนการจัดสวัสดิการสังคมระดับนโยบาย กลไกสนับสนุนการจัดสวัสดิการสังคมระดับการบริหารจัดการ และกลไกสนับสนุนการจัดสวัสดิการสังคมระดับการดำเนินงาน ในการขับเคลื่อน ผลักดันการจัดสวัสดิการเพื่อสร้างหลักประกัน ประกอบด้วย การประกันสังคม การช่วยเหลือทางสังคม และการบริการสังคม สอดคล้องตามกรอบแนวคิดของ ระพีพรรณ คำหอม (2549) ที่ว่าการจัดสวัสดิการสังคมจะบรรลุเป้าหมายกึ่งินดี อยู่ดี มีสุข ย่อมขึ้นอยู่กับการใช้กลไกการทำงานทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ กลไกด้านนโยบาย กลไกด้านการดำเนินงาน และกลไกด้านการบริหารจัดการ ดำเนินการไปพร้อม ๆ กัน สอดคล้องกับแนวความคิดของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2548, หน้า 147 – 149) ระบุว่ากลไกด้านนโยบาย เป็นกลไกของรัฐที่ให้ความสำคัญกับการให้บริการ ในลักษณะ โครงข่ายความคุ้มครองทางสังคม เป็นมาตรฐานการจัดสวัสดิการสังคมขั้นต่ำ มุ่งเน้นการแก้ปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้น และมีความเป็นสาธารณะมากขึ้น ในที่ได้แก่ การขยายความคุ้มครองการประกันสังคม กลไกด้านการดำเนินงาน เป็นกลไกที่รองรับปัญหา ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย โดยให้ความสำคัญกับสาระ การกิจการงานที่เชื่อมโยงระบบบุคคล ระบบบริการ ระบบข้อมูล ในที่นี้ได้แก่ การปรับปรุงระบบการให้บริการสวัสดิการ และการจัดทำฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องปัญหาความต้องการและสวัสดิการ กลไกด้านการบริหารจัดการ เป็นกลไกที่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องของดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคม ขันเคลื่อนและผลักดันการทำงาน

ให้บรรลุเป้าหมาย เช่น การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้บริหารที่เกษียณอายุได้กำหนดนโยบาย
สวัสดิการของตนเอง รวมถึงการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพ สุขภาพ ความปลอดภัยในการทำงาน
และสวัสดิการที่มรดก นอกจากรายได้จากเงินบำนาญแล้ว ยังต้องยึดหลักความเสมอภาค ความ
ต่อเนื่องทางสังคม และเร่งสร้างมาตรการให้เป็นรูปธรรมมีความเป็นไปได้ที่จะนำมาดำเนินการ
ทันทีในการพัฒนาการจัดสวัสดิการเฉพาะกลุ่มดังกล่าว ควรอาศัยกลไกขับเคลื่อนด้านกฎหมายใน
ระดับชาติ คือรัฐบาล ระดับท้องถิ่น เช่น กรุงเทพมหานคร และกลไกขับเคลื่อนด้านยุทธศาสตร์
เกี่ยวกับแรงงานนอกระบบ ที่มีการบริหารจัดการทุกภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐบาล ภาครท้องถิ่น
ภาคเอกชนหรือสถานประกอบการ รวมถึงภาคประชาสังคม กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มแรงงาน โดยรัฐ
และท้องถิ่นเป็นผู้สนับสนุนค้ำประกันประมาณ สอดคล้องกับ ประมวล ปันตบแต่ง, นภาพร
เดวีเนชยพงศ์, จตุรงค์ บุณยรัตนสุนทร, กิติพัฒน์ นนทปัทมะคุลย์ และศิริพร ยอดกมลศาสตร์
(2550, หน้า 3-14) ที่กล่าวถึง กลไกสนับสนุนการจัดสวัสดิการสังคม ควรมีการขับเคลื่อนด้าน
กฎหมายทั้งระดับชาติ ระดับท้องถิ่น ในการผลักดันการบัญญัติสวัสดิการขั้นพื้นฐานต้องยึดหลัก
ความเสมอภาค ผลักดันการจัดสวัสดิการเพื่อการกินดี อยู่ดี มีสุข มีสิทธิ ถือเป็นเรื่องที่ต้องทำก่อน
และการขับเคลื่อนด้านยุทธศาสตร์ระดับประเทศ ระดับท้องถิ่น โดยกำหนดภารกิจ บทบาท
บริหารผ่านระบบกระทรวงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งดูแลงานระดับพื้นที่ ใช้ยุทธศาสตร์
การคลังและงบประมาณให้สอดคล้องกับการพัฒนาระบบสวัสดิการ ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการมีส่วน
ร่วมของภาคประชาชน ยุทธศาสตร์ในการทำงานสังคมสงเคราะห์ รวมทั้งการขับเคลื่อนการ
พัฒนาระบบสวัสดิการที่หลากหลาย และเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะ รวมทั้งจัดทำและ
ดำเนินการมาตรการเร่งด่วนที่มีความเป็นไปได้

3. รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมของกลุ่มคนวัยเกษียณที่เกษียณ

พบว่ามี 2 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมเชิงทฤษฎีหรือหลักการ
ประกอบด้วย การจัดสวัสดิการสังคมระดับชาติ การจัดสวัสดิการสังคมระดับท้องถิ่น การจัด
สวัสดิการสังคมระดับเอกชนหรือสถานประกอบการ รวมทั้งการจัดสวัสดิการสังคมระดับกลุ่ม
และรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมเชิงปฏิบัติหรือพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงาน ได้แก่ การจัด
สวัสดิการเพื่อความมั่นคงทางอาชีพ เป็นรูปแบบการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับคนวัยเกษียณที่
ที่ไม่ใช่สมาชิกของสหกรณ์หรือที่เกษียณ และการจัดสวัสดิการเพื่อความก้าวหน้าทางอาชีพ เป็น
รูปแบบการจัดสวัสดิการซึ่งเหมาะสมสำหรับคนวัยเกษียณที่ที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์หรือที่เกษียณ
สอดคล้องกับหลักการจัดสวัสดิการสังคมของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ
มนุษย์ (2548) ที่ว่าการจัดสวัสดิการสังคมระดับชาติ เป็นการติดตามหลักการจัดสวัสดิการสังคม
แบบสถาบัน ซึ่งรัฐบาล กระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีบทบาทสำคัญในการกำหนด

นโยบายและออกกฎหมาย การจัดสวัสดิการสังคมระดับท้องถิ่นเป็นการติดตามหลักการจัดสวัสดิการสังคมตามพื้นที่ที่เรปกครอง ในที่นี้ได้แก่ กรุงเทพมหานคร นครท่าหน้าที่ดูแลประชาชนในเขตพื้นที่การปกครองให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น การจัดสวัสดิการสังคมระดับเอกชนหรือสถานประกอบการ เป็นการจัดสวัสดิการสังคมให้กับสมาชิกที่ทำงานในลักษณะการสงเคราะห์และช่วยเหลือทางสังคม และการจัดสวัสดิการสังคมระดับกลุ่ม เป็นการจัดสวัสดิการสังคมตามการเคลื่อนไหวทางสังคมในลักษณะการสงเคราะห์และช่วยเหลือทางสังคมของผู้ประกอบอาชีพ ข้าราชการแท่งที่ทั้งที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกของสหกรณ์แท่งที่ นอกจากรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมดังกล่าว พบว่ารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมเชิงปฏิบัติหรือพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงาน ได้แก่ การจัดสวัสดิการเพื่อความมั่นคงทางอาชีพ และการจัดสวัสดิการเพื่อความก้าวหน้าทางอาชีพของกลุ่มคนขับรถสหกรณ์แท่งที่ เป็นรูปแบบการจัดสวัสดิการกระแสรองหรือกระแสนงเลือก ภายใต้อักรมีมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน หลักความเป็นธรรมทางสังคม ความเสมอภาค ความยั่งยืนและความสามารถในการเข้าถึงความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย สอดคล้องกับระพีพรรณ คำหอม (2549, หน้า 48-50) ที่กล่าวถึงหลักการจัดสวัสดิการสังคมของไทยว่าต้องกำนังถึงหลักสิทธิมนุษยชน หลักความต้องการพื้นฐาน หลักความยุติธรรมทางสังคม หลักการมีส่วนร่วม และหลักความโปร่งใส

ข้อเสนอแนะ

ระดับชาติ ได้แก่ รัฐบาล กระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีแนวทางดำเนินการดังนี้

1. ด้านนโยบาย ควรดำเนินการขยายหลักเกณฑ์การทำประกันสังคม มาตรา 40 ให้กับผู้ประกอบการคนขับรถแท่งที่เข้าถึงผู้ประกอบการที่มีความใกล้เคียงกับสิทธิประโยชน์ที่แรงงานในระบบได้รับ รวมทั้งลดการจ่ายเงินสมทบให้เกิดความเหมาะสม สร้างความตระหนักความชัดเจนและให้ความรู้การทำประกันสังคม มาตรา 40 อย่างจริงจัง และควรสนับสนุนการจัดสวัสดิการกองทุนพัฒนาอาชีพขึ้น โดยเฉพาะเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของคนขับรถแท่งที่รวมทั้งอาชีพอิสระอื่น ๆ ควรสนับสนุนให้สหกรณ์รถแท่งที่จัดสวัสดิการทางเลือกขึ้นสำหรับคนขับรถแท่งที่ ส่งเสริมศักยภาพการทำงานและโอกาสในการสร้างรายได้ที่มั่นคงเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ พัฒนาการจัดสวัสดิการที่รองรับสังคมผู้สูงอายุสำหรับผู้ประกอบอาชีพอิสระ

2. ด้านการดำเนินงาน ควรบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาคท้องถิ่นและภาคเอกชนในการสนับสนุนการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ประกอบอาชีพคนขับรถแท่งที่ให้

ประสิทธิภาพ โดยเฉพาะฐานข้อมูลควรมีการเชื่อมโยงอย่างมีประสิทธิภาพ ลดการสร้างปัญหา และทำความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานส่วนต่าง ๆ ถึงการให้บริการอย่างมีคุณภาพ เพื่อป้องกันไม่ให้มีการรีดไถ หรือจับ ปรับผู้ประกอบอาชีพคนขับรถแท็กซี่ และพัฒนากลไกการเฝ้าระวัง พฤติกรรมการทำงานและความต้องการทางสังคมของกลุ่มคนขับรถแท็กซี่เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูล การพิจารณาเชิงนโยบาย

3. ด้านการบริหารจัดการ ควรบูรณาการระเบียบฯ ข้อมูลบังคับ กฎหมายทางราชการ ของหลายหน่วยงานให้มีทิศทางเดียวกัน และปรับปรุงให้มีความทันสมัย เพื่อลดขั้นตอนการทำงาน ลดค่าธรรมเนียมและการเรียกเงินที่ไม่เป็นธรรม รวมถึงควรมีกฎหมายคุ้มครองแรงงานนอกระบบ ภายใต้หลักมาตรฐานขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ และสนับสนุนให้มีตัวแทนของ คนขับรถแท็กซี่มีบทบาทเชิงนโยบายต่อการพิจารณาการจัดสวัสดิการของกลุ่มอาชีพตนเอง เพื่อเสนอแนะการพัฒนาคุณภาพชีวิตและจัดสวัสดิการตามความต้องการ

ระดับท้องถิ่น ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ควรมีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

1. ด้านนโยบาย ควรทำหลักประกันความมั่นคงทางอาชีพร่วมกับรัฐบาล กระทรวง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเข้าถึงสวัสดิการพื้นฐานของรัฐสำหรับผู้ประกอบอาชีพอิสระ หรือผู้มีรายได้น้อย โดยเฉพาะด้านที่อยู่อาศัย การรักษาพยาบาลฟรี และการเข้าถึงแหล่งเงินทุนกู้ เพื่อประกอบอาชีพดอกเบียดำ

2. ด้านการดำเนินงาน ควรเป็นแกนนำในการดำเนินงานจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ แรงงานนอกระบบ โดยเฉพาะผู้ประกอบอาชีพขับรถแท็กซี่ เช่น การให้บริการตรวจสุขภาพ ประจำปี กิจกรรมส่งเสริมความปลอดภัยในการประกอบอาชีพ การให้ความรู้ด้านอาชีวอนามัย ตลอดจนการสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบอาชีพขับรถแท็กซี่ ทำประกันความเสี่ยง/ ประกัน อุบัติเหตุ เพื่อสร้างหลักประกันแก่ตนเองและครอบครัว

3. ด้านการบริหารจัดการ ควรจัดระเบียบพื้นที่ทางอาชีพเพื่อเอื้ออำนวยให้ผู้ประกอบ อาชีพอิสระเข้าถึงสถานที่หรือแหล่งรายได้ โดยให้เป็นความรับผิดชอบของแต่ละสำนักงาน เขต และควรมีข้อมูลระดับพื้นที่เพื่อจัดระบบความช่วยเหลือแก่คนขับรถแท็กซี่อย่างมีคุณภาพ และสามารถเข้าไปดูแลการจัดระเบียบ ความเรียบร้อย ความสะอาดของพื้นที่ ควรปรับปรุง การบังคับใช้กฎระเบียบของกรุงเทพมหานคร รวมทั้งควบคุมป้องกันไม่ให้มีการรีดไถซึ่งสร้างความลำบากแก่ผู้ประกอบอาชีพขับรถแท็กซี่

ระดับเอกชน ได้แก่ สหกรณ์รณรงค์และเจ้าของอยู่รณรงค์ ควรมีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

1. ด้านนโยบาย ควรทำหลักประกันสวัสดิการพื้นฐาน สำหรับผู้ประกอบการ เชื้อพืช รดแทนที่ในการช่วยเหลือสมาชิกคนขับรดแทนที่ เช่น การสงเคราะห์เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ การสงเคราะห์ค่ารักษาพยาบาล การเยี่ยมไข้ หรือค่าทำศพ การอบรมพัฒนาทักษะอาชีพและการสร้างรายได้เสริมแก่ครอบครัว การจัดสวัสดิการทางเลือกสำหรับผู้ประกอบการอาชีพคนขับรดแทนที่ โดยเฉพาะ อาจอยู่ในรูปแบบสิทธิเพื่อช่วยเหลือคนขับรดแทนที่

2. ด้านการดำเนินงาน ควรสนับสนุนให้คนขับรดแทนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการ และสร้างกิจกรรมตระหนักของการรวมกลุ่มอาชีพให้มีความเข้มแข็ง จัดทำฐานข้อมูลผู้ประกอบการอาชีพคนขับรดแทนที่ทั้งที่เป็นสมาชิกสหกรณ์รณรงค์และไม่ใช่สมาชิกสหกรณ์รณรงค์ จัดทำระบบเฝ้าระวังพฤติกรรมและติดตามความเสี่ยงจากการทำงาน

3. ด้านการบริหารจัดการ บิดหลักการดำเนินงานของสหกรณ์รณรงค์ มีการบริหารจัดการเชิงรุกสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางอาชีพ รวมทั้งหน่วยงาน สถาบันต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาและยกระดับอาชีพคนขับรดแทนที่ หาผู้นำและทีมผู้บริหารสหกรณ์รณรงค์ที่มีวิสัยทัศน์การทำงาน และให้ความสำคัญกับผู้ประกอบการอาชีพคนขับรดแทนที่

ระดับกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มคนขับรดสหกรณ์รณรงค์และผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกสหกรณ์รณรงค์ ควรมีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

1. ด้านคุณภาพชีวิตการทำงาน ควรปรับวิถีคิด วิถีดำเนินชีวิตและการทำงานให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน

2. ด้านการรวมกลุ่มอาชีพ ควรเร่งสร้างความตระหนักและความสำคัญของการรวมกลุ่มอาชีพ โดยเฉพาะผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกสหกรณ์รณรงค์

3. ด้านการมีส่วนร่วม ควรสนับสนุนความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่สหกรณ์รณรงค์หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ

4. ด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ควรสนับสนุนและเพิ่มช่องทางข่าวสาร ประชาสัมพันธ์ในกลุ่มคนขับรดสหกรณ์รณรงค์และผู้ที่ไม่เป็นสมาชิกสหกรณ์รณรงค์

5. ด้านการศึกษา อบรมและพัฒนา ควรสนับสนุนและพัฒนาการฝึกอบรมให้ตรงกับความต้องการ ความถนัดและความสนใจ รวมถึงสนับสนุนให้เข้าถึงระบบการศึกษานอกระบบ และตามอัธยาศัย

6. ด้านสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงาน ควรสนับสนุนการตรวจสุขภาพประจำปีฟรี ให้คำปรึกษาแนะนำ การดูแลตนเองทั้งร่างกาย จิตใจ และอาชีวอนามัยความปลอดภัยในการทำงาน

7. ด้านการยอมรับทางสังคม ควรเร่งสร้างความตระหนัก การเห็นคุณค่าในตนเอง และการยกระดับคุณภาพชีวิตการทำงานเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรดำเนินการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่มและการเคลื่อนไหวทางสังคม เพื่อการจัดสวัสดิการของกลุ่มคนขับรถแท็กซี่ เพราะผู้ประกอบการอาชีพคนขับรถแท็กซี่แต่ละกลุ่มแต่ละประเภทยังมีความต้องการทางสังคมและการจัดสวัสดิการแตกต่างกัน

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับการสร้างความเข้มแข็งและการพัฒนาการจัดสวัสดิการพื้นฐานของสหกรณ์รถแท็กซี่ เพราะสหกรณ์รถแท็กซี่แต่ละแห่งไม่ดำเนินตามหลักการสหกรณ์ ไม่ให้ความสำคัญของการจัดสวัสดิการ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของผู้ประกอบอาชีพคนขับรถแท็กซี่